

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פְּרִשְׁת מִקֵּץ

הפטרה: רני ושמחי

ב' טבת תשע"ז

צאת השבת ר"ת 17:48

לא אומרים צדקתך

מוציא שבת הדלקת נר שמיני של חנוכה
סדר הדלקת נרות חנוכה

גליון 416

ציאת השבת:

17:24

ירושלים: 17:26

כניסת השבת:

16:12

ירושלים: 16:10

הדלקה עושה מצווה

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

שבת חנוכה - זמן למחשבה. במיוחד בעולם החלומות עליו אנו קוראים בפרשת מקץ. לא רק פרעה חולם, אלא לכל אדם יש חלומות, אך צריך שהאדם לא ישאר ישן שוגה בחלומותיו אלא יתעורר לעשייה. מן ההלכות של חנוכה נוכל ללמוד על הדרך בעבודת ה', כיצד אנו צריכים לנהוג, ומה הקב"ה דורש מאתנו, הנה אחת ההלכות לדוגמא:

בנר חנוכה צריך להיות די שמן או שעווה בזמן ההדלקה כדי שידלוק לפחות שלושים דקות לאחר צאת הכוכבים. במקרה והנר כבה לפני הזמן המיועד, נכון להדליקו מחדש ללא ברכה, אבל אין חובה לעשות כן, מכיוון שהמצווה הושלמה עם ההדלקה הראשונה.

הלכה זו נובעת מן הכלל ש"הדלקה עושה מצווה". כלומר, המצווה מתבצעת עם הדלקת הנר. עניין זה הוא פועל ויוצא מן ההשקפה היהודית, שככלל חובתנו בעולמנו, היא לקבל את ההחלטה הנכונה ולפעול במידת הצורך כדי להוציאה לפועל; אבל אין הכוונה שאנו "קבלנים של מצוות" ושמבחנו נמדד על פי מידת ההצלחה. בסופו של דבר, לאחר שעמדנו בגדרי ההשתדלות ההכרחיים, הרי שקיימנו את המצווה כראוי.

דבר זה אנו לומדים גם מנוסח ברכות התורה, אנו מברכים: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לעסוק בדברי תורה", אין אנו מתפללים על ההצלחה שלנו בלימוד התורה, גם לא על מספר מסכתות התלמוד שנסיים ללמוד, אלא אנו מברכים על עצם העיסוק שלנו בדברי תורה, אפילו איננו אומרים בנוסח הברכה 'ללמוד דברי תורה', אלא לעסוק. נוסח זה לא נוצר כדי לתת לנו הנחה בעשייתנו, אלא לעודד אותנו לעצם העשייה, אחר תובנה כזו נוכל להכריז: "הדליקו את הנר".

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

הלכות חנוכה בערב שבת ובעצאתה

א. בערב שבת מדליקים נר חנוכה תחילה, ואחר כך נר שבת, ודי בהדלקת נר אחד של חנוכה תחילה, ובעודו ממשיך להדליק שאר הנרות, תוכל האשה לברך ולהדליק נרות שבת, ואינה צריכה להמתין עד שיסיים הדלקת כל הנרות. ויזהר לשים את הנרות במקום מתאים מערב שבת, באופן שלא תכבה אותם הרוח בליל שבת בעת פתיחת וסגירת הדלת. נוהגים שלא לומר "במה מדליקין" בערב שבת חנוכה.

ב. בערב שבת צריך לתת שמן בנרות החנוכה שיעור שידלקו חצי שעה אחר צאת הכוכבים של ליל שבת, ולכן לא יקדימו ההדלקה בנרות שבת בערב שבת חנוכה, כמו שיש נוהגים בכל ערבי שבתות, אלא ידליקו נרות חנוכה כרבע שעה לפני השקיעה, לאחר שיתנו שמן בנרות חנוכה שיעור שידלקו לכל הפחות שעה אחת.

ואם אין הנרות יכולים להכיל שמן בכמות רבה כל כך, או שנר השעוה קטן, ולא יספיק לדלוק כשיעור שעה, יש אומרים שאין יוצאים בזה ידי חובה, וגם יש בזה חשש ברכה לבטלה, ולכן צריך שלפחות באחד מהנרות יהיה השיעור הנ"ל. ואם אי אפשר בלאו הכי ידליק בלי ברכה. ורק אם יש לו על כל פנים נר אחד שידלק כשיעור שעה אחת, ידליק בברכה.

ג. צריך להדליק נרות החנוכה במקום הנחתם. ואם בעל הבית חולה, אינו רשאי להדליקה סמוך למיטתו, ואחר כך יעבירוה למקומה, אלא יצווה לאחד מבני ביתו, שיברך וידליק, ויוצא ידי חובה.

ד. צריך שיתן שמן בנרות חנוכה כשיעור שידלקו לפחות חצי שעה. וכן, אם מדליק נר שעוה, צריך שיהיה בו כשיעור הנ"ל. ואם הדליק בנר שהוא קטן משיעור הנזכר, אפילו אם הוא הוסיף אחר כך שמן כשיעור, לא יצא ידי חובה, מפני שצריך להיות שמן כשיעור הדרוש לפי הדין בעת ההדלקה, שההדלקה עושה מצווה.

לכן, על כל אדם שבא להדליק נר חנוכה, להסתכל ולבדוק היטב בנרות החנוכה, ועיניו יחזו ויבחנו אם יש שמן מספיק לשיעור חצי שעה, כי קורה לפעמים שלא נתן שמן מספיק בנרות, או שנשפך ממנו על ידי דחיפה או מקרה אחר. ורק אחר שיהיה נוכח שיש שמן שיעור הנ"ל, יברך ברכות ההדלקה וידליק.

ה. טוב לחנך את בניו הקטנים שהגיעו לחינוך, בהדלקת נרות ההידור שבכל ערב. אבל אם לא הגיעו לחינוך, אין לתת להם להדליק בנרות החנוכה שהוא יוצא בה. ונר השמש מותר להדליקו אפילו על ידי ילד קטן שלא הגיע לחינוך, הואיל ואין בו שום קדושה.

ו. במוצאי שבת מדליקים בבית הכנסת נר חנוכה תחילה, ואחר כך מבדילים. ובבית מבדילים תחילה ואחר כך מדליקים נר חנוכה.

הדלקה עושה מצווה או הנחה עושה מצווה?

ברוך אתה ה' להדליק נר חנוכה. הנה ידוע, שעיקר עבודת האדם בתפלה ובתורה ובמצות להתלהב נפשו ולבו לה' באהבה ותשוקה נפלאה על ידי התבוננות בגדלות ה' בהעמקת הדעת אז תתלהב נפשו לה' בעריבות, מתיקות, ידידות כו'. וכמו שידוע בענין שמחה של מצוה שהעיקר לעשות כל מצוה ומצוה באהבה ותשוקה גדולה ובהתלהבות עצומה. וזהו פירוש הברכה ברוך אתה ה' וכו' להדליק וכו', שאנו מברכים ומשבחים לה' אשר בחר בנו לעם סגולתו לעשות מצותיו בהדלקה ובהתלהבות עצומה כשלהבת העולה מאליה. אמנם לפעמים כאשר נתמטם לבו ושכלו של אדם אשר אי אפשר לו לעשות המצוה בהתלהבות ותשוקה. בשביל זה לא ימנע חס ושלום מלעשות המצוה אלא יעשה המצוה בהנחה גם בלי התלהבות...

ובזה מובן הפלוגתא [המחלוקת] שבין שני מאן דאמרי (שבת כב, ב): "חד אמר הדלקה עושה מצוה וחד אמר הנחה עושה מצוה". ובאמת אלו ואלו דברי אלקים חיים... כי מאן דאמר [מי שאמר] 'הדלקה עושה מצוה', פירוש, שלכתחילה צריך האדם לעשות המצוה בהדלקה ובהתלהבות בתשוקה נפלאה. ומאן דאמר 'הנחה עושה מצוה', פירוש, לפעמים כאשר נופל ממדרגתו ואין לו מוחין דגדלות לא ימנע מלעשות המצוה חס ושלום אלא יעשה בהנחה, פירוש, גם בלי התלהבות.

(קדושת לוי - פירושי אגדות)

מעוז צור

מעוז צור ישועתי, לך נא לה לשבת. תכון בית תפילתי, ושם תודה נזפת. לעת תכין מטבח, מצר המנבח. אז אגמר, בשיר מזמור. חנכת המזבח:
רעות שבעה נפשי. בגזון כחי כלה. חיי מררו בקשי. בשעבוד מלכות עגלה. ובידו הגדולה. הוציא את הסגלה. חיל פרעה וכל זרעו ירדו באבן במצולה:
דביר קדשו הביאני. וגם שם לא שקטתי. ובא נוגש והגלני. כי זרים עבדתי. ויין רעל מסכתי. במעט שעברתי. קץ בבל. זרפבל. לקח שבעים נושעתי:
ברות קומת ברוש בקש אגגי בן המדתא. ונהיתה לו לפח ולמוקש וגאאותו נשבתה. ראש ימיני נשאת. ואויב שמו מחית. רב בניו וקנניו על העץ תליתי:
יונים נקבצו עלי. אזי בימי חשמנים. ופרצו חומות מגדלי. וטמאו כל השמנים. ומנותר קנקנים. נעשה נס לשושנים. בני בינה. ימי שמונה. קבעו שיר ורנגים:
חשוף זרוע קדשך. וקרב קץ הישועה. נקם נקמת עבדיך. מאמה הרשעה. כי ארכה השעה. ואין קץ לימי הרעה. דחה אדמון. בצל צלמון.
הקם לנו רועים שבעה:

סדר הדלקת נר חנוכה

לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, ברחילו ורחימו, ורחימו ורחילו, ליחידא שם יידי ק"י בוא"י ק"י ביחודא שלים (יהיה) בשם כל ישראל. הנה אנחנו באים לקים מצות הדלקת נרות חנוכה כמו שתקנו לנו רבותינו זכרונם לברכה, עם כל המצות הכלולות בה, לתקן את שרשה במקום עליון. לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו. ונעלה לפניו יתברך כאלו בוגו בכל הפגנות הראויות לכן במצוה זו. ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. ומעשה ידינו בוננה עלינו. ומעשה ידינו בוננהו:

ברוך אתה יי הויה, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו

במצותיו וצונו להדליק נר חנוכה:

ברוך אתה יי הויה, אלהינו מלך העולם, שעשה נסים

לאבותינו בימים ההם בזמן הזה:

בלילה הראשון מברך גם ברכה זו:

ברוך אתה יי הויה, אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו

והגיענו לזמן הזה:

לאחר שהדליק נר החיוב יאמר:

הנרות הללו אנחנו מדליקין. על הנסים, ועל התשועות, ועל הנפלאות, שעשית לאבותינו, על ידי כהניך הקדושים. וכל שמונת ימי חנוכה הנרות הללו קדש, ואין לנו רשות להשתמש בהם, אלא לראותם בלבד, כדי להודות לשמך על נסיד ונפלאותיך וישועותיך:

מזמור שיר חנכת הבית לדוד: ארוממך יהוה כי דליתי, ולא שמחת אבי לי: יהוה אלהי, שועתי אליך ותתפאני: יהוה העלית מן שאול נפשי, חיתני מירדי בור: ומרו ליהוה חסידיו, והודו לזכר קדשו: כי רגע באפו חיים ברכונו, בערב ילין בכי ולבקר רנה: ואני אמרתי בשלוי, כל אמוט לעולם: יהוה ברכונך העמדתה להררי עז, הסתרת פניך חיתי נבהל: אליך יהוה אקרא, ואל אדני אתחנן: מה בצע בדמי ברחמי אל שחת, היודך עפר היגיד אמתך: שמע יהוה וחנו, יהוה היה עזר לי: הפכת מספדי למחול לי, פתחת שקי, ותאזני שמחה: למען יזמרך כבוד ולא ידם, יהוה אלהי לעולם אודך:

(נוהגים לשיר 'מעוז צור', מופיע בעמוד הקודם).

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאה ציטרון הייז. היה יצחק שושן הייז. שרה בת שמחה הייז. מרים יהודה הייז. ציפורה ויהושע לוי הייז. ביבה אלימלך הייז. ישי הלוי הייז. עזר בן עישה הייז. תיקוה בת עזיהו הייז. אלגרה בת גיאן הייז. מול בת ענולה הייז. אברהם בן רחל הייז. הראל בן אביגיל הייז. אילנה בת סליחה הייז. ישי ורחל לוי הייז. חנה בת זוהרה הייז. סימנטוב משה יהודה הייז. מיטל מוריה אדרי הייז. להתחרות נעדריו צה"ל ושבויו ובהם: ארון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הייז. לעילוי נשמות הנערים: אייל יפרח הייז, גיל-עד שעאר הייז, נפתלי יעקב פרנקל הייז. ולע"נ חללי מבצע צוק איתן הייז. לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף וצוקיל, הגר"מ אליהו וצוקיל, רבי מסעוד מלול וציל, הרב שלמה צורף וציל, רבי יעקב שושן וציל, יונה ונה וציל, ברכה סופר וציל. יצחק עמיה וציל, ניר נחם וציל, ניסם כח וציל, ספר נחום וציל, נחיה שמעון בת חזאת וציל, מנחה לוי וציל, אסתר בת תורא וציל, אסתר חוד וציל, חנה יצחק וציל. דינה פונדק וציל, הרב אברהם עקרמן וציל, מרדכי ומשה בני לאה מרחי וציל, אליהו בת פריחה וציל, תירצה זיגדון וציל, ישראל אברהם נתן וציל, אסתר בת זוהרה וציל, אסתר וענבר נחום וציל, ישראל בן שושנה וציל, יצחק בן מול מורח וציל, רובי בן שלום צעדי וציל, מרים וענוט וציל, עזיה עמס וציל, יצחק ועמס אטאס וציל, ניסם בן נחיה וציל, יצחק ולאה אסתר וציל, חת יעקב וציל, חנה רחל לוי וציל, אליהו טיש וציל, נעמה בת מנחה וציל, יצחק ושמה אלה וציל, ראובן אלון בן נחיה וציל, סליקה שושן וציל, לואיזה מורד וציל, זוהרה בת נחיה וציל, עליה כחן וציל, ר' חיים אדענה וציל, לוי יצחק אמרדי וציל, אורי ארון מעלה וציל, ישראל בן מנחה וציל, חת תנכי וציל, חת גוססברג וציל, יואל דללי וציל, עמס דמרי וציל, רבי דוד הכהן וציל, יכבד ועקנין וציל, עישה דקן וציל, חותי אגל וציל. עפרה בן אבו וציל, שרה אליאל וציל, נעים משה וציל, מול ואליהו תרגמן וציל, לירון יהודה וציל, אסיף בר זרמני וציל, יוסף ברום וציל. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הייז.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה